СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 137. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 15-го ЧЕРВНЯ 1948. — No. 137. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 15, 1948 VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПРЕЗ. ТРУМАН БУДЕ ВИГОЛОШУВАТИ ПРОМОВИ ПІДЧАС ПОВОРОТУ ДОМІВ

Сан Франсиско, 13 червня. — Президент Труман почувається заохоченим своїм успіхом з промов, виголошених в „неполітичній" подорожі до західних стейтів і тому рішився виголошувати дальші промови під час повороту до Вашингтону через стейти Ню Мексик, Індіяна, Огайо й Пенсилвенія. В останній промові, виголошеній в неділю в Голден Гейт Парку з нагоди Дня Прапора у приявності 40,000 осіб президент клав натиск на конечність перемоги Обєднаних Держав у світі з їх чартером. Наступна промова на зібранні репортерів, має бути без підготовання. Попередна промова, виголошена на закінчення шкільного року в університеті Каліфорнія, в Берклі, зібрала біля 50,000 людей.

Президент виказує що Росія йде наступом проти цілого світу.

У промові в Берклі, у Каліфорнії, виголошеній в суботу 12 червня, президент Труман обговорив напруження між Злученими Державами й Совєтами і ствердив, що це не є виплив ворожнечі між згаданими державами, але виплив ворожнечі Совєтів до вільних держав цілого світу. З цієї причини Америка не може вести ніяких переговорів з Росією, коштом інших народів і коштом засад. Зрештою самі переговори про мир не є пустими, коли нема діл, які вказували б на бажання миру. У деяких справах нема загалом потреби вести переговори, лише виконати зобовязання. Такими зобовязаннями, які Росія знехтувала, є напр. відмова допомоги для грецьких повстанців і введення в життя незалежности Кореї. У змаганнях до миру йде не про самий мир, а про мир получений зі справедливістю і свободою.

Президент виказав на прикладах, як Америка від покінчення війни сповнювала всі свої зобовязання на дорозі до миру, а як Росія всі зобовязання ламала. Закидування Америці експанзії й жажди панування над світом не є оправдане, а коли про це говориться, то хіба для пропаганди. „Єдина експанзія, в якій ми заінтересовані, є лише експанзія людських вольностей і поширення уживання добрих речей по цілому світі" твердив Труман. Тому, що володарі падають, а народи залишаються, президент твердить, що американський нарід хоче вести перед у поході за мир і свободу всіх народів. Кампанію за мир має перевести Організація Обєднаних Держав, яку американський нарід підтримує всією силою.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ПРОДОВЖУЄ СУБВЕНЦІЇ ФАРМЕРАМ

Вашингтон. — Голосуванням на око палата репрезентантів ухвалила продовжити ще один рік теперішній закон про потребу фінансових субсидій для втримання цін фармерських продуктів на належній висоті. Закон обовязуватиме до 30 червня 1950 р.

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ СУДОВУ ЗАБОРОНУ МОРСЬКОГО СТРАЙКУ

Ню Йорк. — Страйк, заповіджений морською юнією на вівторок 15 червня може бути відкликаний внаслідок сподіваної заборони суду. Департамент справедливости у Вашингтоні заповів, що покличеться на постанову закону Тефта-Гартлія і зажадає від суду заборони. Суд може припинити страйк на 80 днів, щоб у тому часі можна перевести переговори для вирівнання непорозумінь. Йде про складення нового контракту праці, бо теперішній вигасає у вівторок.

НАДМОРСЬКІ МІСЦЕВОСТІ ЗАГРОЖЕНІ ФІНАНСОВИМИ ВТРАТАМИ

Ню Йорк. — Прибережні місцевості, які в літніх місяцях збирають десятки тисяч людей для віддиху, загрожені великими фінансовими втратами цього року. Це пізнати по піднюйорськім ресорті Коні Айленд ,де минула неділя зазначилася пусткою. З огляду на дощі, які в тутешній околиці падають що другий день, мало хто вибирається над море. Купці, які платять грубі чинші за бизнесові локалі, стоять над берегом руїни.

КОНВЕНЦІЯ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО СОЄДИНЕНИЯ

Питсбург, Па. — Конвенция Греко - Католицького Соединения, організації американців карпато - українського походження, відбудеться в Клівленді, в готелі Голенден, починаючи від понеділка 28 червня. У неділю перед конвенцією відбудеться в церкві при Сковил Евеню архиєрейська Богослужба, відправлена Впреосв. Кир Данилом. По Службі Божій буде безплатний обід для делегатів у парафіяльній залі, а ввечір буде концерт в Енджінірс Одиторіум за безплатним вступом для конвенційних делегатів і делегаток.

ПАРАДА В НЮ ЙОРКУ З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ ЗЛУКИ ПЕРЕДМІСТЬ

Ню Йорк. — В суботу 12 червня відбулася многолюдна парада Пятою Евеню з нагоди започаткування 50-літньої річниці злуки підміських громад у теперішнє Велике Місто Ню Йорк. У параді брали участь найрізнородніші групи, які виказували поступ 8-мільйонового міста впродовж останніх десятиліть. Таким чином парада мала почасти історичний характер. Різні національні групи, які поселилися в Ню Йорку впродовж його історії, виступили в поході у своїх народних одягах. Українська група складалася з шкільної дітвори в українських одягах, з українського відділу Американського Червоного Хреста і з трьох колон цивільних людей. Українські прапори маяли побіч американських, а хто не вбрав народнього одягу, мав на рамені синьо-жовту перепаску. Похід тривав 6 годин і покінчився пізним вечором. За обрахунками поліції учасників походу було біля 70,000, а глядачів понад мільйон осіб.

Уряд виасигнував дальших 95 мільйонів на відбудову 11 країн

Вашингтон, 13. червня. — Адміністрація Економічної Кооперації, яка має обовязок переводити в життя Плян Маршала, призначила дальших $95,610,605 для 11 чужинних країн на приспішення економічної відбудови. За ці гроші мають бути закуплені харчі для країв Европи й Азії.

Сенатська комісія приділів працює безупину над привернениям фондів для Програми Видужання Европи, які обтяла палата репрезентантів. Комісія надіється покінчити працю в початкових днях біжучого тижня так, щоб опісля сенат мав ще час голосувати над цією справою.

СЕНАТ УХВАЛИВ ГАРАНТІЮ ЗБРОЙНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ ЗАХІД. ЕВРОПІ.

Вашингтон. — Подавляючою більшістю голосів, бо 64 проти 4, сенат Злучених Держав ухвалив у пятницю, 11. червня резолюцію, яка гарантує західно-европейським державам збройну допомогу збоку Злучених Держав для оборони на випадок агресії. Є це резолюція поставлена сенатором Артуром Г. Ванденберґом, з деякими поправками. Резолюція сенату не потребує ухвалення її ще палатою репрезентантів, бо вона відноситься до закордонної політики, а лише сенат має прерогативу ратифікувати закордонні договори.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТІВ УХВАЛИЛА ЗАКОНОПРОЄКТ, ЩОБ ДОПУСТИТИ 202,000 СКИТАЛЬНИКІВ.

Вашингтон. — Палата репрезентантів 289 головами проти 91 ухвалила в пятницю вночі, 11. червня, допустити в Америку 202,000 імігрантів з европейської скитальщини. Додаткових 2,000 понад пляновану суму 200,000 призначені для втікачів з Чехії після комуністичного перевороту. В кінцевій ухвалі палати не пороблено ніяких засадничих змін в законопроекті Феловса, який заступив місце первісного билу Стратона. Бил Феловса різниться значно від законопроекту ухваленого в сенаті й тому між представниками обох конгресових палат мусить прийти до вирівнання незгідностей на конференції ще цього тижня, бо замкнення конгресу передбачують на суботу. Головна різниця є та, що сенатський проєкт передбачує половину імігрантів з Балтійських країн і східної Польщі (Західної України), а бил Феловса передбачує допущення імігрантів відсотково до числа скитальників у Німеччині й Австрії.

МАЛЕ ЧИСЛО СВІЖИХ УКРАЇНСЬКИХ ІМІГРАНТІВ.

Ню Йорк. — У неділю, 13-го червня прибув до нюйорської пристані корабель Ирлі Пайл з 95 новими імігрантами, серед яких находилося лише 10 українців. Є це найменше число українських імігрантів від часу, як почалася повоєнна іміграція. Із 600 імігрантів, які виїхали кораблем Ирні Пайл з Бремергафен, подавляюча кількість висіла в пристані Галифекс, у Канаді. Більшість тих, що приїхали до Ню Йорку, походить з Балтійських країн.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА ЮТИКИ І ОКОЛИЦЬ ПРИЙМЕ 100 НОВИХ УКРАЇНСЬКИХ РОДИН.

Ютика, Н. Й., 14. червня. (Телефоном). — Вчора, в неділю 13. червня, тут відбулося стараниям місцевого Українського Допомогового Комітету велике віче, в якому взяли участь теж українські громадяни з дооколичних місцевостей, головно Ром, Геркимер, Литл Фолс та Ст. Джеймс. Віче відкрив голова місцевого Комітету Антін Шанайла, а секретарювали Іван Горбовий та М. Боднар. Головним бесідником був екзекутивний директор ЗУАДКомітету, д-р Володимир Ґалан, а про ухвалений вже конгресом новий іміграційний закон промовляв видавець „Ютика Пресс", Пол Б. Вилйемс. З місцевих бесідників говорили о. М. Ярош та о. Осип Боднар, як теж представники дооколичних громад. Під час віча зібрано біля $500 на допомогову акцію та рішено продовжувати збірку. На зборах ухвалено, що українська громада Ютики і околиць прийме та допоможе поселитися і одержати працю 100 новим українським родинам, які прийдуть вже на підставі нового закону. Місцева американська преса подала про це віче обширне звідомлення, поміщуючи теж ілюстрації.

ОБ'ЇЗДНА УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА В АМЕРИЦІ ВІДБУДЕТЬСЯ В ОСЕНІ І ПОЧНЕТЬСЯ У ВАШИНҐТОНІ

Вашингтон, 11. червня. (Телефоном). — Сьогодні тут відбулися наради між представником ІРО (Міжнародної Організації для Збігців), п. Мек-Ґошен, представницею Американської Федерації Мистецтв, п-нею Повп та д-ром В. Ґаланом і п-ною О. Задорецькою від Злуч. Українського Американського Допом. Комітету в справі плянованої об'їздної виставки українських мистецьких творів по Америці. На виставці були б заступлені кращі твори українських малярів з таборів ДіПіс в Европі, що їх погодились перевезти до Америки відповідні американські власті. У висліді нарад рішено, що виставка відбудеться в осені і почнеться у Вашингтоні під протекторатом ІРО, Американської Федерації Мистецтв та ЗУАДКомітету. При цьому видвигнено пропозицію, щоби вистава почалася репрезентативною українською імпрезою — концертом, дохід з якої був би призначений на українських збігців та як частина загальної кампанії, що її тепер веде Американська Заморська Допомога і Апель Об'єднаних Націй для Дітей. Імпрезу-концерт мала б виконати Українська Молодь Митрополитальної Округи Ню Йорку і Ню Джерзі, що в останньому так знаменито пописалася на великому Святі Тараса Шевченка в Ню Йорку. Дальші заходи в справі організації вистави та імпрези продовжуються.

За активну допомогу повстанцям в Советському Союзі

Ню Йорк, 13. червня. — Ню Йорк Таймс в сьогоднішньому виданні приносить довшу кореспонденцію Сіднея Ґрусона з Варшави про боротьбу східно-европейських народів проти большевизму, яку вважає за безуспішну, якщо вона не одержить відповідної допомоги, і не тільки моральної, але головно в зброї, від західних демократій. На вступі кореспондент стверджує, що більша частина опанованих сьогодні Советами народів, за виїмком — можливо — самих росіянів, є проти комунізму і бореться проти нього з таким самим завзяттям, як боролася проти нацизму. Автор стверджує наявність під Советами сильно розгалужених революційних і повстанських рухів, які — що заслуговує на окрему увагу — є найсильніші в кордонах самого Советського Союзу, головно в Україні, Білорусі та Балтійських країнах. Большевицька пропаганда, що намагається представити ці революційні рухи як нацистичні і про-німецькі, має деякий успіх і навіть сам автор добачує в тій пропаганді деяку підставу. У висновку він стверджує, що революційні рухи поносять великі жертви, вичерпуються і не мають виглядів на успіх, якщо не матимуть відповідної допомоги зі закордону і допомоги не долярами, але зброєю. В іншому випадку ця боротьба буде не між комуністами і їх противниками, але між комунізмом і апатією — закінчує свої спостереження американський кореспондент.

СПОКІЙ НА ФРОНТАХ В ПАЛЕСТИНІ.

Єрусалим, 14-го червня. — Вчора пройшов третій день примир'я в Палестині і воно, після початкових порушень, остаточно вже булоб доконаним фактом. Ще вчора відбувалися в поодиноких місцях перестрілки а на фронті в Галилеї був більший бій, що за нього ізраїльці роблять відповідальними арабів, але сьогодні вже на всіх фронтах успокоїлося, що треба завдячувати великій рухливості і активності посередництва ООД. Небезпечну дискусію на тему порушення примир'я викликав вчора факт, що жиди вислали до обложеного арабами Єрусалиму валку 46 вантажних автомашин з харчами, поминувши при цьому контрольний пункт комісії Ради Безпеки О. Д., але вважають, що й цю справу ще пощастить полагодити і зберегти примир'я. Вчора ввечорі ізраїльці і араби повідомили, що на всіх фронтах припинено воєнні дії, але загальне положення дуже напружене і воно легко могло б знову перемінитися у війну, якщоб тільки жиди, ако араби допустилися навіть малого порушення постанов примир'я.

КОМУНІСТ ҐОТВАЛЬД ПРЕЗИДЕНТОМ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

Прага, 14 червня.— Совєтсько-большевицьке насилля над Чехословаччиною буде завершене сьогодні вибором на президента республики провідника „чехословацьких" комуністів, Клеменса Ґоттвальда. Ґоттвальд є єдиним кандидатом єдиної комуністичної листи в парляменті і він займе місце д-ра Едварда Бенеша, що минулого тижня зрезигнував, відмовившись підписати комуністичну конституцію країни. Після Масарика і Бенеша Ґоттвальд буде третім з черги президентом Чехословаччини. Після вибору, що буде одноголосний, відбудеться відповідна церемонія в катедрі св. Віта, де архиєпископ Йозеф Беран поблагословить цего комуніста, який не вірить ані в Бога, ані в єпископські благословення, а опісля ще відбудеться відповідна парада на замку Градчани, де Ґоттвальд прийматиме ґратуляції від державних достойників та закордонних дипломатичних представників. На цей сам час комуністи організують відповідні демонстрації. Наступником Ґоттвальда на пості премієра буде іменований Антін Запотоцький, голова професійних спілок, що відіграв рішальну ролю під час большевицького перевороту.

КОМУНІСТИЧНІ СТУДЕНТИ В РОЛІ ШПИГУНІВ

Прага, 14 червня. Чехословаччина має з Америкою відповідну окрему умову в справі виміни студентів між обома країнами. На підставі нового розпорядження з Чехословаччини зможуть тепер виїхати до Америки тільки ті студенти, що матимуть окремий дозвіл від міністерства внутрішніх справ. При цьому виявляється, що головним завданням цих студентів в Америці тепер вже будуть не студії, але шпигунство в користь Комінформу. Студенти матимуть за завдання вести всю підривну роботу, яку ведуть в цій країні комуністичні п'яті колони. Американські високошкільні власті розглядають можливість приміщення в американських університетах тих чеських студентів, які мусіли залишити опановану большевиками свою країну і тепер є на вигнанні.

КОМУНІСТИ ВИДВИГАЮТЬ СВІЙ ПЛЯН ЩОДО НІМЕЧЧИНИ

Берлін, 14 червня. У відповідь та для боротьби проти встановлених західними союзниками на конференції в Лондоні рекомендацій щодо державного оформлення західної Німеччини, комуністична президія т.зв. Ради Німецького Народного Конгресу проголосила свою програму щодо Німеччини, в якій Лондонські постанови називається гіршими від Версайського договору. Рівночасно контрольована і видавана Совєтами німецька преса почала сильну кампанію за збіркою підписів на проклямацію згаданої Ради, якій большевики дають право говорити в імені цілого німецького народу та якій того права відмовляють західні союзники. Потверджується, що становище Франції щодо Німеччини сильно допомагає большевикам в їх акції. В комуністичній програмі обіцюється німцям суверенну і об'єднану державу, голос в усіх справах та „справедливий мир" і негайне закінчення окупації.

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ ВІДЛОЖИЛИ НАРАДИ В СПРАВІ НІМЕЧЧИНИ

Париж, 14 червня. Тут повідомлено, що західні військові ґубернатори в Німеччині відложили призначені на завтра у Франкфурті наради в справі рекомендацій, що їх винесли на конференції в Лондоні представники Америки, Британії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембурґу. Наради відложено на прохання французького уряду, що бажав би насамперед одержати відповідне рішення в цій справі свого парляменту.

24,000 НІМЕЦЬКИХ ПОЛОНЕНИХ ЗАЛИШАТЬСЯ В БРИТАНІЇ

Лондон, 14 червня. Британський уряд прийняв прохання від 24,000 воєнно-полонених німців, дозволяючи їм залишитися у Великій Британії. Німці одержать відповідні довідки та житимуть вільно і працювати на таких самих умовинах, як усі інші чужинці. Вони будуть затруднені головно в сільському господарстві. Перед признанням їм права побуту вони перейшли основний „скрінинг".

БОЛЬШЕВИКИ ВІДКЛИКАЛИ БЛОКАДУ БЕРЛІНА

Берлін, 13 червня. Після 22 годин перерви транспорту між західними зонами і Берліном, вчора большевики перервали свою блокаду та дозволили британським і американським транспортовим потягам на нормальний рух. Не зважаючи на всі совєтські домагання і погрози, британці відмовилися давати большевикам виказі матеріялів, що їх вони постачають своїй залозі в Берліні.

МАДЯРСЬКА ЦЕРКВА В БОРОТЬБІ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ

Будапешт, 14 червня. Весь мадярський нарід з подивом ставиться та піддержує мужнє становище своєї католицької церкви в боротьбі проти щораз повнішої большевизації країни. Це позначилося головно у справах виховання молоді, при чому церква, не зважаючи на терор і переслідування збоку большевиків, бореться всіми легальними засобами проти большевизації шкіл. На знак протесту проти цього, мадярський кардинал Міндшентий зарядив, щоби в найблищу п'ятницю по всіх церквах протягом 15 хвилин дзвонили в усі дзвони.

ЧИСТКА КОМУНІСТІВ В ІТАЛІЇ

Рим, 14 червня. Після поразки в недавніх виборах, італійські комуністи тепер починають теж втрачати один важливий пост за другим в адміністрації та самоуправлінні країни. Рівночасно відбувається теж чистка в самій комуністичній партії, жертвою якої впав навіть шваґер комуністичного провідника Тольяті, якого усунено з посту секретаря обласного комітету партії в Піємонті.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N. J.

КЕРЕНСЬКИЙ ПРО МИР, СВОБОДУ ТА РОСІЮ

А. Ф. Керенський мав недавно в Ню Йорку доклад про Росію. Нюйорське „Новое Русское Слово" передало широко зміст цього докладу, яким тут покористуємось, щоби звернути увагу теж і українців на деякі думки та поради Керенського щодо Росії та росіян.

Керенський виходить із заложення, що вже існує в Америці такий настрій, що тепер послухають „русского голосу", себто голосу російського народу. Як секретарем стейту був Джеймс Бернс, каже Керенський, то американська закордонна політика спиралась на „легенді", що Сталін продовжує історичну, традиційну, імперіялістичну політику царської Росії, та що нема жадної ріжниці між історичною Росією і комуністичним Кремлем. Тепер цю „легенду" залишено, що пізнати, каже Керенський, по „словній ноті", яку передав в Москві американський амбасадор Смит совєтському міністрові закордонних справ Молотові. Тепер уже, як виходило б з цеї ноти, Злучені Держави не є проти Росії, а проти комуністичної, мирової агресії, яку піддержує комуністична диктаторська влада в Москві. Керенський попирає своє твердження ще цитатами з промови Долеса, який підкресляв, що це тільки „совєтська комуністична партія" наступає, а не російська держава, та що політика Злучених Держав повинна брати цей факт під увагу. Знов Долес, політичний дорадник Републиканської партії, став би певно секретарем стейту, коли б републиканці перемогли в президентських виборах цеї осені.

„Нашою програмою", казав Керенський повинна бути дальша праця в цьому напрямі, бо ще відповідальні державні мужі на Заході не заявились цілком одверто в цій справі та нема ще розуміння, що „в боротьбі за свободу Росія потребує Заходу, але й Захід потребує Росії".

Керенський порушив багато інших проблем, звязаних з російським народом, який, як він каже, змагає цілою душею до свободи, а чужинці думають, що він звик до батога, та коли не бунтується проти комуністичного режіму, то значить, що він йому подобається. Для нас важне, що говорив Керенський про мир у світі, підкреслюючи, що без Росії світ не визволиться з насилля, та що настане час, коли Захід сам звернеться до російського народу як союзника в боротьбі за справжню свободу і мир у світі.

Як у давніших програмах Керенського, так і в теперішній, існує тільки „Росія" і російський нарід, а всьо інше — мряковина. Цею мряковиною обняті й поневолені Росією народи. Керенський взиває „нову іміграцію" стати разом зі „старою" російською іміграцією до праці над відбудовою такої „нової Росії", в якій місце комуністичної, московської влади — заняла б російська демократична влада. Це є його „русский голос", який він дораджує спільними силами старих і нових росіян тепер голосити і поширяти.

Отсі речі не можна легковажити українцям поза Україною, зокрема нам, американським українцям. Треба, щоб теж розносився широко „український голос" разом з голосами інших народів, поневолених Росією. Але така політична акція потребує не тільки праці, але теж і фінансових засобів. Памятаймо на це, коли збираємо фонди на політичну акцію Українського Конгресового Комітету.

КОНСТИТУЦІЇ НАЦІЙ

Американська конституція базою правопорядку і народоправ'я в світі.

Серед усіх народів світу щораз більше закріплюється думка, що тривкого миру не пощастить в с т а н о в и т и без створення окремої понад-державної світової організації, в користь якої для спільного добра поодинокі держави зрезигнували б, зглядно відповідно обмежили б свою абсолютну суверенність та яка мала б авторітет і силу та вміння нормувати міжнародні справи для спільного добра усіх. Вже на подібних прінціпах була створена Ліга Націй після першої світової війни та Організація Об'єднаних Держав після другої. Проте, це ще тільки перші проби і практика з кожним днем видвигає нові думки та нові потреби і тому теж підносяться голоси про необхідність відповідної перерібки теперішнього Чартеру ООД.

Залишаючи практичним політикам наладнання всіх теперішніх міжнародних суперечностей, правники і спеціялісти багатьох країн „ломлять собі голови" над вдосконаленням статутів теперішніх міжнародних організацій та над підготовкою конституції майбутньої організації світу. Поодинокі университети, організації правників та великі видавництва призначають на ці цілі відповідні субвенції і праця в цьому напрямку безпереривно продовжується. Для улегшення цих праць публікується цілий ряд помічних видавництв і під цим оглядом на окрему увагу заслуговує вже майже закінчена підготовка видання „Конституцій Націй'' Еймоса Дж. Пислі у видавництві Румфорд Прес. Це буде найповніше видання, бо охоплюватиме аж 80 конституцій поодиноких країн. Подібний задум видвигало британське міністерство закордонних справ вже десять років тому, але він не був здійснений.

На підставі виконаної праці автор американського видання цих конституцій, Еймос Дж. Пислі, робить цікаві висновки, які підкреслюють досконалість Американської Конституції, що перетривала найдовший час та яка справді могла б стати базою права, правопорядку і народоправ'я в світі. Після основних студій всіх конституцій, автор ставить таких 5 тверджень:

1. Конституція Злучених Держав Америки мала на уряд людського роду б і л ь ш и й вплив, ніж будьякий інший написаний документ будьколи і в будьякій мові в світі. Це найстарша обов'язуюча ще сьогодні конституція людського роду, бо вона перетривала вже 160 років, в порівнанні з 25 роками пересічного віку інших конституцій.

2. Абсолютна більшість народів світу вважає сьогодні радше сам народ, ніж будьякого одного володаря найвижчим джерелом суверенної влади.

3. Три четвертих конституцій заявляють, що деякі людські права є понад правами урядів.

4. Дві треті народів світу мають конституції, що вимагають двох палат парляменту, отже законодатного представництва народу.

5. Велика більшість народів дає повновласть судам, а не парляментам для наладнання суперечностей між поодинокими особами і між поодинокими політичними збірнотами. І т. д.

На підставі цих загальних спостережень робиться дальші висновки для необхідности провірки теперішнього чартеру ООД, вказуючи на цілий ряд не так суперечностей, як нелогічностей. Це відноситься теж до представництва в ООД. Членами ОД є держави, нормально з одним голосом, але як це погодити, наприклад, з фактом, що більше, ніж половина теперішніх членів О. Д. мають менше населення, як одне тільки місто Ню Йорк? Зібрання та поведення відповідного порівнання між конституціями всіх народів повинно б допомогти теж в підготовці відповідної міжнародної конституції, що стала б базою міжнародного права і порядку, а тим самим і головною передумовою миру.

Е. Більський.

Шляхами московської національної політики

I. Українське питання в польській і московській політиці.

Лиш два народи серед усіх інших наших сусідів мають так тісно пов'язне своє минуле і історію нашого народу, що в багатьох моментах вони не вміють відрізнити і відділити своєї історії від нашої: це є поляки і москалі. Історія обох цих народів — це історія їх боротьби за панування над Україною; історія політичних концепцій цих народів — це система ідеологій, що мають замаскувати і обгрунтувати їх імперіялістичні тенденції і потягнення; панування над Україною є головним мотивом і головною проблемою до розв'язки в політичних концепціях поляків і москалів. Від успішної розв'язки українського питання залежить великодержавницьке становище Московії в світі; польський генерал Андерс заявляє, що він не уявляє собі існування н е з а л е ж н о ї Польщі без... Львова.

Та усе ж, між наставленням поляків і москалів до українського питання є засаднича і глибока різниця, що обумовлює і нашу відмінну політику до північного і західнього сусіда.

Протягом цілої своєї історії, поляки ніколи не творили ані не думали творити ніякої політичної концепції, сприятливої для українців, як громадян польської держави. Кличем поляків було: „Польща тільки для поляків! („Польска тилько для полякуф") і згідно з цією засадою поляки намагалися господарювати на наших землях без нас, уявляючи собі, що за кількадесять років панування поліційного режиму в Польщі, українське питання перестане існувати, тому, що українців або спольонізується, або ж фізично винищиться. Так було колись, за існування королівської „моцарствової" Річипосполитої, коли польський король мав для українців одну пораду проти шляхетської сваволі: „маєте шаблі — бороніться самі", — так було вчора, в часі поверсальської Польщі, коли польський премієр, „великий війт" Вінценти Вітос, відповідаючи на інтерпеляції українських послів в соймі сказав: „матимете свою державу — будете робити в ній, що схочете!"; так є сьогодні, мимо деякого позірного шуму, що його цілево спровоковують деякі польські еміграційні кола довкола українського питання. І слушно пише л о н д о н с ь к и й кореспондент „Проблем", що сьогодішньою девізію польської еміграції в українському питанні є: **говорити про вас без вас, тому, що ви в цій справі не маєте нічого до говорення.** Іншими словами вважають поляки українську проблему внутрішньо-польською або внутрішньо-московською справою, яку вони все зуміють полагодити самі, або запросивши на пораду свойого північно-східнього сусіда. Це є концепція Андрусова й Риги, якої вартість хоч і ставиться сьогодні деякими польськими політиками і журналістами під знаком запиту, в масах польського народу, наслідком вікового доцьогочасного шляхетського виховання, панує непорушно й надалі. Таке поставлення справи поляками спричинилося до того, що в свідомості нашого народу поляки залишилися чужинцями з їх ідеологією, вірою, мовою, звичаями і ментальністю. Українець, що покидав свою віру і полячився був в психіці народу зрадником, що заслуговує на найвищу кару. Жахлива сцена розправи Ґонти зі своїми дітьми в Шевченкових „Гайдамаках", або ж сцена вбийства Андрія Тарасом Бульбою не є лиш витвором фантазії поетів, а вірним записом народнього переказу, твором народньої ментальности в цьому питанні. В останні часи зрадництво в бік поляків було п'ятноване назвою „хрунівства" і не менше гостро осуджуване і поборюване народніми масами. У висліді цього польські політичні концепції існували тільки для поляків і на розвиток нашої політичної думки впливу не мали.

Цілком інакше мається справа на московсько-українському відтинку. Відразу, майже з хвилиною прилучення України до Московщини, спрепарували москалі відповідну і приятливу для „малоросів'' політичну концепцію про „триединство російського народу" і стали викладати цю ідеологію нам устами ‚самоотверженых хохлов". В минулому столітті найбільшим представиком малоросійської концепції ми назвали б „великого малороса'' Гоголя, творця російської великодержавницької літератури. Стежечкою, протоптаною Гоголем пішли сотки і тисячі інших наших землячків „з цинковими ґудзичками" і без ґудзичків і цей малоросійський рух допровадив з початком нашого століття, перед вибухом великої революції, майже до затрати почуття національної традиції і втрати державної концепції в масах. Російська політична концепція всмоктувала в „велике руське море" цвіт нашої інтелігенції, малоросів Кочубеїв, Розумовських, Бортнянських, Мордовців, Глинок, Чайківських, Достоєвських, Щепкіних і соток та тисяч інших, менше відомих волинських деревлян, полтавських полян, катеринославських нащадків запорожців і інших, що поповнювали собою ґвардейські полки його імператорського величества та були основним матеріялом „учебних команд'' російської армії. Як глибоко всякла наша інтелігенція у общеросійське багно, бачимо на прикладі революції 1917 року, коли не тільки її велика частина забула рідну мову, але почасти забули її деякі визначні діячі, запеклі вороги Московії.

II. Большевицька „малоросійська" концепція.

Революція 1917 року примусила москалів перевірити вартість своїх державницьких концепцій. Не можна було, відкинувши усе. пов'язане зі старим, февдальним, внутрішнім ладом в державі, залишатися зі старими, консервативними і реакційними кличами „єдиної неділимої Росії" і „триединства російського народу" — тому повстає замісць „єдиної Росії" — єдине СССР з „неот'емливими частинами" — Україною, Білоруссю і т. д., замісць російського народу — совєтський народ, замісць „триединства братніх народів'' — „сталінська дружба народів" СССР. Ці кличі спрепаровані тепер у всесоюзному масштабі, ніби для усіх народів Совєтського Союзу, в першу чергу, однак, для України і українців. Виголошуються ці кличі в Україні знову устами „самоотвержених" — тепер уже працівників партії, Чубарів, Любченків, Петровських, Корнійчуків і інших навітніх малоросів, в дійсності ж виконують ту саму ролю, яку в минулому столітті виконували „дуліби'' і „деревляни" в ґвардейських полках, охоронюючи цілість самодержавного трону і непорушність „священних кордонів" єдиної, неділимої імперії.

„Нова'' большевицька імперіялістична ідеологія поробила і робить дотепер величезні спустошення в рядах нашого громадянства. Від часу революції свідомі українці проклямуються офіційно представниками реакції, буржуазної, пізніше „фашистівської'' ідеології, ворогами народу, взагалі, малописьменними і політично „неграмотними" людьми, натомісць новітні малороси поступовими, передовими і мудрими громадянами. Дедалі переконання про реакційність і відсталість українського національного руху, проповідуване партією і її над- і підбудівками, урядовим апаратом, школою, комсомолом тощо просякає в маси насамперед тих верств населення, що стоять найближче до урядового корита — в ряди міського урядництва і робітництва. Українське місто поволі забуває рідну мову і переходить поволі на „поступову", „передову'', „культурну", „всесоюзну'' мову. Молодь вихована в рядах комсомолу соромиться вживати української мови, як мови „некультурної", мови села. Повторюється явище з перед першої світової війни: поголовне малоросійство у к р а ї нського міста. В часі війни 1941/44 років більшість міст в Україні говорили московською мовою, українську мову важко було почути на вулицях міста.

Зі здивуванням знайомилися ми в часі цієї війни з артистами опери й театру, які виступали на сцені українського театру з українською піснею, з чудовою українською полтавською мовою і за хвилину, в антракті вистави, в приватних розмовах сейчас переходили на „общепонятну" мову.

(Продовження на стор. 3-тій).

ПЕТРО МІРЧУК.

КОЛИ ГОРЯТЬ ЛІСИ

Оповідання з недавнього минулого.

20)

Дмитро дивиться на Федоренка спочутливо, і киває головою.

— Спасибі вам за добре серце. Та мені таки не туди дорога. Кому куди, а я залишаюся.

— Чудні ви, Дмитре! Думаєте приміститися якось у новій дійсності? Гадаю, що важко буде. В перших місяцях якось може піде, а потім таки розчовпають та й давай! Допроси та доходження: „А що робив, а де був, а чому за родіну не стояв, як була небезпека?" Та й чинчикуй кудись на Колиму...

— А я й не те. Хай спробують мене в лісі знайти та на допит попросити.

— Ага, розумію! В партизани, значить. Це справді романтичне і захоплююче. Я подивляю вас.

— А знаєте, друже Федоренку, якби так і ви залишили свою дружину при транспорті, а самі до нас.

— Та що ви — замахав руками Федоренко. Який жеж з мене вояка? Я кріса з роду в руках не мав!

— Нічого, навчитися не важко. Ви ж інтелігентна людина; декілька теоретичних та практичних лекцій, і ви орудуватимете Люйсом чи Максимом незгірше, як досі пером.

— Ні, ні! Облишмо це. Я вже таки при пері залишуся. Хто до чого вже, а віл до карети таки не підходить.

— Так хай і пером, нам жеж і таких потрібно! А головне, потрібно буде в новій ситуації. Наша пресова квартира не надто багата на співробітників. Письменники та поети, та журналісти, що в пресовій квартирі, теж рвуться чомусь більше до кріса, як до пера, і швидко переходять до боєвих частин. А ви б залишилися на стало і поставили б як слід справу. Ви ж так прекрасно умієте писати палкі поеми та захоплюючі новелі, а духової поживи так потрібно повстанцям! Усі вони будуть дуже вдячні вам, та згадуватимуть з неменшою пошаною та признанням, як котрогонебудь боєвого старшину.

— Ні, ні! Це таки не для мене. Ви знаєте, людина може гарно писати тоді, коли вірить у те, що пише. А я, признаюся вам, не дуже вірю в доцільність збройної боротьби проти кожнього окупанта. Ви ж знаєте, я бував за кордоном і придивлявся до всього. Я негоден забути ніяк, що наш вік, це вік техніки. Техніки — розумієте? Ви ж уявіть собі: що вдіє ваша воля і ваша готовість посвяти, коли ви маєте проти себе колосальні танки, важкі бомбовози та вогнеметні гармати? Мотори і пропелери та динаміт, а ви цьому протиставляєте свою волю! Ні, ні, пробачте, але це таки не йде. Адже ж одна десятьтонова бомба порозриває всю вашу волю, хоч би як міцна вона була, на дрібні шматочки, що й сліду з неї не лишиться.

— І я бачив техніку. З военною технікою доводилося мені запізнаватися не тільки оглядаючи її, а зблизька, при дії. А все ж, мені дуже дивно, що так говорите саме ви, поет, пропагатор і палкий оборонець вищости ідей над матерією.

— Ну, знаєте. Воно дещо не так. Вибачте, але ви таки поплутали трохи. Це зовсім не має примінення тут, при розмовах про военну техніку.

— Якраз навпаки, як думаєте ви. Саме тут це має найбільше примінення. Бо саме тут іде безпосередня боротьба, безпосередній зудар ідеї і матерії. Зудар творчої сили ідей, що живуть незалежно від носіїв її, переходячи в покоління і в міт, з руйнуючою матерією у формі динаміту і вогню. Це правда, що танки, гармати і літаки можуть перемогти слабо узброєних і недорівнюючих числом ворогові повстанців, та не доберуться вони ніяк до тих великих ідей, що за них борються повстанці. І хоч впадуть вони, хай і всі, у нерівній боротьбі, то якраз їхня кров причиниться до буйнішого розквіту тих ідей. І якраз вони своєю смертю, своєю безкомпромісовою боротьбою перекують величні кличі в легенду, що перейде в покоління. В легенду, що її не зуміє знищити і найбільш модерна зброя.

— Ви, бачу, вірите в те, і вам легко залишитися при своїх поглядах. А мені таки слід куди інде. Треба ж комусь рятувати нашу кльутуру перед залівом дикої Азії! Неможна допускати, щоб отак поневірявся і загибав мозок української нації. Ми мусимо рятувати його, переїжджаючи туди, де не мусітиме мовчати наша думка, де ми плекатимемо свобідно наші традиції, вижидаючи слушного часу.

Дмитро ще раз похитав сумно головою.

— В Німеччині думаєте плекати свобідно наші традиції і зберігати нашу культуру? На землях того, що йшов до нас не помагати розвивати нашу культуру, і захищати наші права, а як-раз нищити їх дощенту безоглядно і жорстоко, по дорученням самого фірера і його співробітників, щоб зробити місце для німецьких юнкрів. Хіба ж не бачили ви, що приготовляли вони у нас вже за час війни? Хіба ж не усвідомили собі, що римський лад із поділом на всемогучих „цівес романі", а по теперішньому „ібер-меншів", що на безвольних і позбавлених найменших людських прав „колоні", та „ґлебе адскріптів" з другої сторони це приклад, що його живцем узявся перещіплювати націонал-соціялізм.

— Це правда, що німці робили багато злочинів і вони на них мстяться тепер. Але туди — Федоренко оглянувся і притишив дещо голос — скоро прийдуть американці та англійці, а з ними й можна буде повертатися в рідні сторони. Та, вибачте, але я мушу вже поспішати, щоб інші у вагоні місця не зайняли. У мене ж ще пакунки деякі. Прощавайте.

(Кінець буде).

ЩЕ ПРО АНТОНИЧА

Нещодавно в „Свободі" була стаття д-ра Яр. Рудницького про Богдана Ігоря Антонича, молодого поета, якого смерть у 1937 р. стала великою втратою для української літератури. Бо не зважаючи на своє недовге життя, — 26 років, — встиг він дати нашій літературі твори високої артистичної вартости. Проте, д-р Я. Рудницький, пишучи про Антонича інформативну статтю, не міг у ній сказати багато і залишив дещо поза увагою. Ми маємо на думці поетичну творчість Антонича **на релігійні теми,** яка зробила з нього у цій ділянці передового поета в нашій літературі. На жаль, цей факт мало кому відомий і досі ніодне видавництво не подбало навіть про те, щоб випустити ті релігійні поезії Антонича окремою збіркою.

З 1930 р. у Львові появлявся заходами тодішнього епископа о. д-ра Йосифа Сліпого літературно-науковий місячник „Дзвони". Антонич, що дебютував у 1931 р. збіркою „Привітання життя", помістив у тому місячнику в 1932 р. цілу низку поезій на релігійно-містичні теми, які належать до найліпшого, що знає наша поезія в тій ділянці. Бо, правду сказати, релігійна поезія в нас досі ще незвичайно вбога, примітивна своєю формою і ніяк не відповідає своєму високому змістові. Ми, що маємо такі чудові народні колядки і незрівнані старі мелодії пісень, ось як „Бог Предвічний", майже не маємо нових пісень релігійного змісту, до яких можна б підійти з літературним критерієм. Про це доводилося нам говорити пізніше, вже з архиепископом Кир Йосифом, і він погоджувався, що в майбутньому тексти пісень в молитовниках треба б дати проредагувати добрим мовознавцем і поетом. І справді, традиція — гарна річ, але ніщо не вмотивує втримувати в текстах неграматичні форми, і примітивно висловлений зміст; це буде не традиція, а інерція.

Та про це — між іншим. Антонич, кажемо, відразу підніс релігійну поезію на належну висоту, збагатив її християнською філософією й містикою і бодай у деякій мірі наблизив її до тих верщин, на яких унас стояла християнська догматика як наука. Ось зразок його поезії:

Співай, душе моя, похвальну пісню Богу,
словами-зорями, словами-перлами лунай і мерехти;
співай, душе, ясного сонця перемогу,
словами-рожами, словами-іскрами горить вогось святий.

Співай, душе моя, могутню пісню Богу,
злети на мене Голуб-Дух і крилами закрий,
надхнений зміст налий у мене — в форму вбогу,
нехай горить в очах захоплення вогонь святий...

Співай, душе моя, пречисту пісню Богу:
О, радуйся, о, веселися вся!
Вкажи захопленим очам Твою дорогу,
хай арфою Твоєю стану я!

Кожен вчує тут нові тони і справжню мистецьку форму. Але тих понад десяток поезій, що їх Антонич помістив у „Дзвонах", далеко не вичерпують усіх творів з цієї ділянки. Поезій такого змісту є понад 30, і між тими нечисленними рукописами, що їх удалося нам зберегти з вогню війни, є й оригінальні Антоничеві тексти всіх тих поезій, які покійний поет думав зібрати в одну збірку під назвою **„Велика гармонія".** В основному з кінцем 1932 р. збірка була вже майже готова, але чомусь не знайшлося ніодне видавництво, яке згодилосяб видати ту збірку — і вона так і досі залишається в рукописі. Можливо, форма і зміст тих поезій були „за тяжкі", тобто за глибокі своєю філософією й містикою, щоб ті поезії могли стати *популярні* в широких масах.

Правду сказати, привід пригадати ці релігійні пезії Антонича дала нам стаття о. М. М.: „Проваля сонящних кларнетів", яка появилася ще кілька місяців тому у филаделфійському „Шляху". На прикладі творчости П. Тичини, яка не визнавала морально-етичних основ, шановний автор характеризує свогочасну українську літературу і її чільних представників, мовляв, творчість їх — антирелігійна, бо автори визнають закон „біологічного віталізму", в основу якого лягла „стара єресь детермінізму (чи там у релігійних системах: кальвінізму), присмаженого на ново відігрівій маргарині давно вже смердючих товщів дарвінізму й уальдизму..." До тих авторів о. М. М. зачисляє й — Антонича. Справедливо? Зовсім ні!

Це правда, що Антонич у своїх дальших збірках до чисто релігійних тем повертався вже рідко, — його зацікавлення пішло більше в напрямку філософії, але вже не містичної, а, сказати б терміном науковим, фізичної. Його захопила проблема фізичного існування матерії в космосі, проблема її незницальности і проблема її відношення до духу. А найбільше — проблема людського існування. Тут намагався своєю творчою уявою перенести себе, наприклад, в доісторичні епохи виникнення життя на землі і, зовсім по-поетичному, бачив він, наприклад, у вуглі не тільки мінерал, але й ті колишні праліси, їх фльору і фавну, що впродовж тисячоліть створили те вугля. Так він уявляв собі і себе самого: що колись його серце стане мінералом і в нього вдарять джагани в копальні. Все те — поетичні образи великої сили і свіжости.

Притягати сюди теорію еволюції Дарвіна тут ні при чому; існує не тільки матеріялістична теорія еволюції (Дарвіна), але й ідеалістична — Лямарка, який в основу всіх еволюційних змін приймав вищу силу — Творця. Яка різниця між одним і другим, це найкраще могли б вияснити большевики, в яких уже неодин науковець, обжалований у лямаркізмі, пішов на заслання. Отже в матеріялізмі Антоничеву поезію, глибоко одухоьлену, ніяк обжаловувати не можна, в кожному разі таке обвинувачення робить поетові велику кривду; воно критично таке твердження — необосноване. Як і взагалі здивування викликує авторовий критерій, який уважає можливим поставити на одну площину Антонича і Юрія Липу разом з П. Тичиною та його сьогоднішньою агітаційною продукцією.

Ми знаємо, що власне релігія вносить гармонію в те проваля, яке в нашому світі розєднує дух і матерію. Поезія — це боротьба за душу і її місце у всесвіті. І глибоко правий Антонич, коли пише:

Творче сотні місяців, мільйона зір!
Майстре осяйної музики етеру:
Променями сонця сходить Твій спокійний зір
В найчорнішу душу й в найчорнішу з всіх печеру.

Пане тиші й реву бур, Настройнику дня й ночі,
Сонячної Правди не пізнаємо ніколи вже?
Ми підносимо на небо неспокійні очі,
Та воно мовчить і заздро таємниці стереже...

Ти — акорд космічної гармонії довкола,
Я — енгармонійний — серед хвиль бротись мушу.
Та коли б моя душа униз упала квола,
Дисонанс заглуш і громом вбий безсилу душу.

Духова структура кожного поета (поета, що заслуговує на цю назву) — надто складна і цілісна, щоб її можна брати тільки фрагментарно й епізодично та судити з таких уривків. Так і Антоничеву творчість треба брати як цілість і тоді вся радість життя в його поезії „страшним" словом матеріялістичного віталізму, стане в зовсім новому світлі, не зважаючи на всі дисгармонії, яких, зрештою, поет сам свідомий.

С. Гординський.

УКРАІНЦІ НА СЛОВАЧЧИНІ ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

Прага, 7. червня. ІК. — В так званих „виборах" в Чехословаччині була тільки одна комуністична листа і хто з нею не погоджувався міг віддати чисту картку, наражуючи себе на терор і переслідування. Не зважаючи на це, в Чехах віддано поверх 10% чистих карток, на Словаччині 14% а в українській області Пряшівщини аж 27%. Там вийшли послами комуністи д-р Рогаль-Ільків, секретар т. зв. Української Народної Ради, Петро Бабій і Семен Комишовський.

Шляхами московської національної політики

(Продовження зі стор. 3-тої).

Якщо сьогодні аналізуємо **такі знані постаті** 20-х років, як Шумський, Хвильовий, Скрипник і ін., яких тепер канонізується, як мучеників за українську національну справу, не можемо недобачувати несумнівного і незаперечного факту, що, бодай в початках політичної карієри цих комуністичних діячів, були сильні моменти новітнього „поступового" малоросіянства, співпраці з північним сусідом задля „общего котелка", заперечення власного „Я" в користь цього сусіда. І однак, одного дня ці новітні малороси прийшли до переконання, що „Схід є один, великий і неподільний. Не можна „брати в ньому участи", можна бути його невільником, його безвольним рабом". З самоліквідацією Хвильового і Скрипника збанкротувала і „політична концепція „новітнього малоросіянства" комунізуючої української інтелігенції 20-х років. Сьогодні Корнійчук є малоросом уже випробованої і збанкротованої концепції і лиш в цьому є різниця поміж ним і Хвильовим.

На жаль, однак, наслідки малоросійства і праці новітніх „поступових" малоросів залишилася в масах. В часі війни не раз і не два доводилося нам зустрічатися і говорити з малоросами, які жалували, що війна зруйнувала існуючий всесоюзний лад і порядок, бо „всьо такі можна било как нібудь жіть".

Як виправдання цього явища можна почути часто, що тут діяв переконуючо на маси терор ГПУ-НКВД. Не можемо нехтувати впливу терору на маси в напрямі виховання їх у „всесоюзному" патріотизмі і впровадженні „общепонятної" мови. Однак не лиш самий терор був цьому причиною, а у великій мірі також вплив „поступової" політичної концепції для малоросів, вплив большевицької пропаганди про „поступовість" і „культурність" московської мови і „реакційність" та „неграмотність" української. Пригадуємо собі оповідання одного знаного інтелігента, як його після „визволення Західньої України" арештувало НКВД і в акті обвинувачення йому поставлено у вину незнання російської мови. В часі слідства слідчий енкаведист сказав: „ось Ви, ніби інтелігентна людина, кінчили університет, є лікарем, маєте титул доктора, а усе ж, Ви малограмотна людина, тому що не знаєте російської мови".

Твердження большевиків про „передовість російської культури й мови" та „реакційність українського національного руху" було так часто повторюване нашим масам, що багато наших громадян сьогодні вчить покрийому (щоб „галицькі шовіністи не довідались"), на всякий випадок, „всесоюзної, общепонятної" мови.

Від трьох років нашого існування на еміграції терор НКВД уже не діє, а все ж ми ще й досі маємо „істинних малоросів", що не можуть забути всесоюзної мови і, як це документально стверджено однією московською газеткою, подають скарги до „Велікого Князя Кіріла Владіміровіча", що в українських таборах, під „терором галіцкіх шовіністов" наші малоросійські маси не сміють вживати „інтелігентної, літературної рідної мови", не можуть читати „великої російської літератури" і признаватися до приналежности до „великого і могучого триєдиного російського народу". І нехай мені ніхто не каже, що малоросійство — це явище переходове, спорадичне, скороминаюче, що не має і не матиме більшого впливу і значення в нашому житті. Бо якщо малоросійство не має сьогодні пригожого грунту і не „процвітає", то тільки тому, що для „велікого російського народу" і його ідей є сьогодні незвичайно несприятлива політична конюнктура в світі, що тепер москалі самі, а тим більше інші народи світу не знають, де починається і де кінчається політика міжнародньої мафії комунізму і де політика російського імперіялізму; що москалі самі не знають „які діла Сталіна вони повинні осуджувати", а які попирати (див. „На Чужині", ч. 7). Не диво, отже, що супроти такого поставлення справи москалі вважаються сьогодні небажаним елементом для еміграції в цілому ряді европейських і позаевропейських держав і що наші малороси, які сидять по таборах, волять скріпивши серце, „під терором галицьких шовіністів" писатися далі українцями і емігрувати в світ під так осоружним їх жовто-блакитним прапором, з надією в серці, що сейчас з виїздом в широкий демократичний світ, „...попадая за рубежі Германії... можна буде... категоріческі і без промедленія отделіться от западніков і не засорять больше своєво родного язика оборотами ґаліцкого наречія..." (див. „Обзор Іностранной Печаті", Мюнхен — Фрайман, з дня 7.9. 47).

Московська верхівка там в Кремлі і тут на еміграції докладно орієнтується в цих малоросійських тенденціях деяких одиниць нашої еміграції і відповідно до потреб поглиблення малоросійського руху вміє спрепарувати свою пропаганду. Годі перечисляювати тут усі заклики московської большевицької преси і радіо про конечність пізнання „великої російської літератури і культури" і про її вплив на українську культуру, про єдинство і братерство народів ССС і т. д. Ці заклики знані усім.

(Кінець буде).

До Українського Громадянства на еміграції

В гірській німецькій закутині прославленій своїми фабриками смерти — Фльосенбургу в рр. 1939-45 **згинуло 8 тисяч українців політт'язнів.** Всі вони, перейшовши найжорстокіші методи знущань, **були спалені в крематорії.** Це ті, з плеяди тих десяток тисяч, що зі зброєю в руках або патріотичним словом й ділом боронили чести і доброго імени України перед її ворогами, стоючи на сторожі її державницьких ідеалів.

Ми, українські політичні в'язні, що вийшли живими з обіймів смерти чуємося до обов'язку вшанувати їхню кров віддану на жертівник України та кличемо все Українське Громадянство тут в Европі та за океаном збудувати їм тривалий пам'ятник на славу їм та збереження творчих ідеалів для нашого молодого покоління. Хай він буде символом невмирущости і життєздатности українського народу та вічним вогнем, що запалюватиме наші серця тут до творчих починів для великої, взнеслої ідеї України.

До цього часу Ліга Українських Політв'язнів своїми власними фондами та допомогою ЦПУЕ збудувала національну надгробну плиту, яка стоїть в ряді 26-х народностей, що знайшли вічний спокій тут, урну, поставлено в новозбудованій каплиці і тимчасово впорядкували 20 могил наших політв'язнів, що померли вже по звільненні американськими військами.

В тракті праці перед нами побудова величного пам'ятника в т. зв. Долині Смерти (до цього часу побудували майже всі національності), національного вітражу в каплиці мавзолею та побудування 20 надгробних плит на українських гробах, що знаходяться на окремому міському цвинтарі, де поховано 144 політв'язнів різних національностей. Кожна національність впорядковує гроби своїх синів. Працями тими керує Міжнаціональний Комітет, якого членом від української групи являється Ліга УПВ.

Кошти пам'ятника, відражу та 20 нагробних плит виносять понад 50 тисяч марок і перевищають наші фінансові спроможності. Без допомоги всего Українського Громадянства наші задуми не будуть здійснені. Тому кличемо всіх своєю найменшою лептою допомогти нам зреалізувати наші пляни та залишити тривкі сліди нашого перебування тут на еміграції.

Центральне Представництво дало згоду на переведення такої збірки. Збірку переводитиметься при помочі лист ЛУПВ та затверджених центральними органами ЦПУЕ. Поодиноко гроші просимо пересилати на адресу Ліги Українських Політичних В'язнів, Мюнхен, Дахавер.тр. 9/II. зі заміткою „Пам'ятник Фльоссенбург".

Всю українську пресу просимо передрукувати наш заклик.

За Лігу Українських Політичних В'язнів:

Голова: (д-р М. Марунчак);

Культурно-Освітній Референт: (проф. інж. П. Олійниченко).

ЩЕ ОДНО ВІДЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ГУВЕРА. — Бувший президент, Герберт Гувер, має тепер легше й миліше життя, як коли був у Білому Домі в часах важкої депресії. Тепер є він усіми хвалений та постійно декорований. На картині бачимо, як його декорують „золотим ключем" від імені організації Бойс Клоб оф Америка. Зліва це Роберт Патерсон, бувший секретар війни.

ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

ГЕМТРЕМК, МИШ.

Зі срібного весілля на працю Укр. Конг. Комітету.

Дня 15. травня син Юрій Дирбавка з дружиною і приятелі пані Будор, і Чипишка при помочі предсідниці Укр. З. Хреста, ч. 34, пані М. Джумаґа устроїли несподіванку для громадян Дмитра і Анни Дирбавка, в день їхнього 25-літнього подружа, і при тій нагоді зібралося невелике число щирих українців.

Місце тостмастера обняв гр. Микола Машталер, делегат з бувшого Конгресу в Вашинґтоні. По вечері присутні гості складали желання ювилятам, а на закінчення церемонії гр. М. Машталер забрав слово і сказав, що Укр. Конгресовий Комітет потребує помочі, щоб вести працю в користь українського загалу, а тому присутні повинні зложити жертви на ту ціль. Пані Джумаґа занялася збіркою, а жертви зложили: Ювиляти. Д. і А. Дирбавка $25; гром. П. Сідило, І. Сивий, і Ю. Феґан по $2; М. Машталер, Н. Тиро, А. Гоминчук, В. Будор, Г. Сушинський, О. Читинка, Н. Ґис з Канади, Д. Ґох, Д. Шелапай, О. Будячко, П. Сенько, М. Джумаґа і Д. Кобилка по $1. Решта дрібними. Разом $45.50. Гроші вислано до У. К. Комітету.

М. Машталер.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Закінчення весняної серії викладів Н.Т.Ш.

Весняну серію викладів Американського Відділу Наукового Товариства ім. Шевченка закінчив д-р Р. Осінчук своїм викладом на тему: „Народне здоровля в політичному розвитку народу", який відбувся в суботу, дня 22. травня ц.р. в залі Академії св. Юрія.

Прелеґент проаналізував здоровля народу, яке в основі зводиться до питання здоровля одиниці-людини. В її житті, здоровля є найважнішою справою, бо від него залежить саме життя, її праця (фізична й духова), та створення здорової родини. Подібно відбивається і здоровля народу на економічному, політичному, та духовому розвитку. Воно є мірилом сили, експансії, чи оборонної сили даного народу. Кромі зоровля одиниці обговорив інші важні чинники в народному здоровлю, як: спадковість, раціональна опіка над немовлятами, планове виховання дітей школою і батьками, здоровно-суспільні засоби даного народу, а дальше земля, клімат, побут, економічний стан, харчування, культурний рівень.

В дальшому насвітлив елементи, що діють проти здоровля. Це елементи натури фізично-механічної (випадки), хемічної (отруї), біологічної (бактерії, паразити). До них долучуються суспільні хвороби, як алькоголізм, туберкульоза, венеричні, психічно-нервові, та хвороби серця і рак. На прикладах із статистики виказав, які жахливі жертви тих хворіб, та їхні наслідки. Якщо взяти до уваги величезні ще витрати, звязані з лікуванням, зі смертю, з вихованням сиріт, будемо мати образ тієї колосальної ваги, яку уявляє собою здоровля.

З черги обговорив основноважну справу для росту й розвитку народу, тобто стан популяції (природний приріст, еміграція, іміграція). Природний приріст, звязаний із політичною програмою кожного народу, запевнює йому ріст, експансію. Тому в першу чергу проти нього звертається ворог, чи окупант, який хоче знищити підбитий собою народ.

В кінцевій частині розвинув прелеґент логічний висновок: конечність заінтересування цією проблемою як найширших мас народу, зокрема провідних кругів. Врешті подав успішні спроби нашого, недержавного, народу взяти опіку над народним здоровлям в свої руки при помочі Українського Ґігієнічного Товариства, Червоного Хреста, Санітарно-Харитативної Служби. По викладі прелеґент відповідав на поставлені запити. Слухачів було понад 20.

в. к.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Нагода для скитальців вчитись англійської мови.

„Інтернешенел Інститют" в Филаделфії звертає увагу на літні курси англійської мови, які будуть влаштовані спеціяльно для тих, що щойно прибули з Европи. Курс обіймає читання, писання, виговір та поправа чужинецького акценту. Теж допоможуть у вивченні цього, що треба знати, щоби дістати горожанські папери. Будуть вестись курси для початкуючих і окремі для таких, що вже дещо знають з англійської мови. На курси, які зачнуться у вівторок вечером 7-го липня, треба зареєструватись в днях 22. і 25. червня в: International Institute of Philadelphia, 645 North 15 Street, Philadelphia 30, Pa.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На скитальців.

Заходом місцевого Допомогового Комітету переведено підчас Свяченого збірку на скитальців, яка принесла $51. Гроші вислано до ЗУАДК в Филаделфії.

П. Чучман.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

14,559 Мандзій родини Насті, Теклі, Марії тітки з дому Мандзій, Федька і Яцка Мандзій від Медвідь Теодозії д. Олександра зам. Рудик з с. Свободи Золотої (Бережани).

14,560 Купранець Юрія брата, Маручак Палагни з с. Братківці (Стрий) від Кулик Василя.

14,561 Рідних Губертів, Ковалів і Шелестів від Балаґуш Анни з дому Коваль з с. Колпин (Броди).

14,562 Сухий Федора з с. Галівців (Станиславів) від Шпирка Станислава.

14,563 Ших Марка с. Йосафата, Децик Василя від Кувьо Петра.

14,564 а) Каштанюк Івана від Дмитерко Романа з с. Верховля (Новий Санч).

14,564 б) Кальба Луки з с. Тарасівка (Збараж) від Жарська Олени.

14,564 в) Будзяновська Марії від сестр. Будзяновська Каролини зам. Савчук родом з Коломиї.

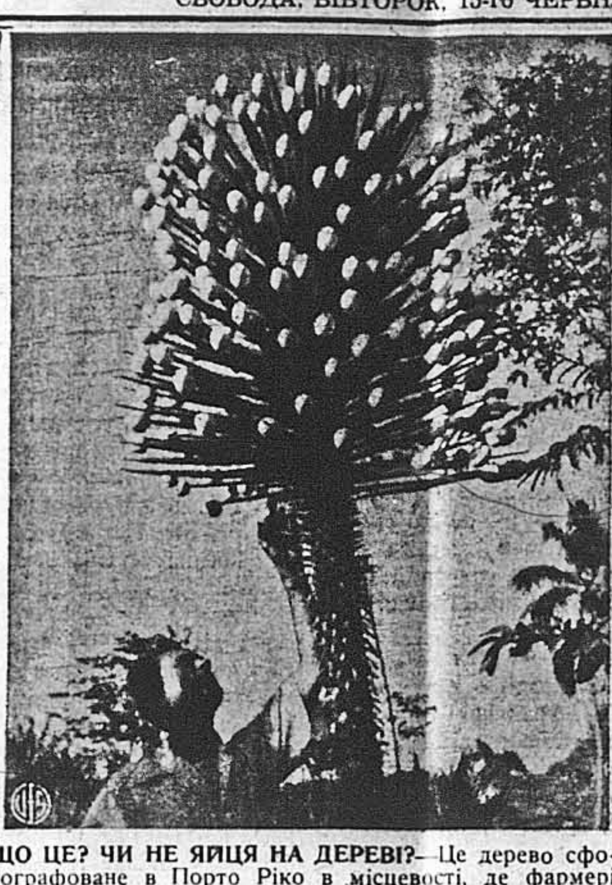
14,564 г) Тацюн Петра, Сич Ігнатія з с. Угринова (Сокаль) від Савчук Петра.

14,565 Костюк Йосифа з с. Колинці (Товмач) від Кулик Івана.

14,566 Макаренко Андрія Даниловича з Полтавщини від Матвієнко Якова Андрієвича.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

ЩО ЦЕ? ЧИ НЕ ЯЙЦЯ НА ДЕРЕВІ?— Це дерево сфотографоване в Порто Ріко в місцевості, де фармері займаються молочарством і плеканням курей. Виглядає, що на дереві цім ростуть яйця, та це тільки шкаралупи з яєць, понасаджувані на те, щоб лякати ящірки, які нищать овочі цих деревин.

ҐОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОЛЬСЬКА ПАРАДА „3-ГО МАЯ" В ШІКАҐО.

Спізнилися цього року шікаґовські поляки зі своєю парадою з нагоди роковин конституції „Третього Мая". Місяць травень був дуже дощевий і параду треба було двічи відкладати. Але діждалися неділі 6. червня, правда також мокрої, але можна було машерувати і парадувати в національних строях, бо бодай „не ляло", а тільки кропив дрібненький теплий дощик. В поході маніфестаційному не видно було давної польської бути. Йшли спокійно, молоді зі старими, хоч було їх мало, як на шікаґовську пів-мільйонову колонію. В поході було всього 2 тисячі голов. Кажуть, що причиною так малої участи поляків в їх так важному святі було те, що багато поляків не погожується з поворотом Міколайчика до Польщі, а потім його втечою до Америки. Не можуть забути Міколайчикові, що він, як політик не передбачив, чим скінчиться його місія до Польщі, та що не повинен був розколювати лондонського уряду Польщі. Але польські головачі його оправдали і возяться з ним тепер по Америці. Міколайчик має вплив в урядових колах переможців 2-гої світової війни. Свою „роботу" він робить, граючи чи не в першу дутку в „селянському блоці народів". Він теж непризнає „поділу" Польщі й лінії Курзона. Та для простолюддя, себто для сірої маси поляків, яка не визнається на „тонкостях" такої політики, Міколайчик, такий самий, як і всі інші „пани". Тому польські маси й неприбули на маніфестацію. Було більше учасників з рядів „Зєдночення" як „Звйозку", хоч цей останній все мав на „3-го мая" перше слово.

Під статуєю Косцюшка в Гумболд Парку промовляли губернатор Ґрін та сенатор Брукс і стали в обороні „покривдженої" Польщі. В кожному реченні промовців було чути слово „Сталін". Одинокою заслугою Сталіна, як виходить зі слів Міколайчика, є те, що він відділив поляків від українців, заложив одним й другим каганець і не дозволяє їм з собою битися, так, що мусять жити в згоді, як на „братанків" пристало.

Польща мусить відродитися в давних границях, репетували всі польські промовці, та мусить докінчити свою місію на Сході, як не мирним способом, „то оґнем і мечем".

У світлі цеї польської маніфестації вже зайвий раз можуть американські українці переконатись, що Україна ще не позбулася Польщі. Ще далі живе польський імперіялістичний дух! Жиють теж і впливові польські політики, які, нажаль, мають вплив у сильних мира цього. В критичний для України час, вони обернуться проти неї, як це вже нераз бувало. Тому треба й нам в Америці „політики", яка параліжувала б бодай частинно цю польську „політику". До цеї праці є покликаний Український Конгресовий Комітет, якому нам усім треба помагати. Якраз тепер треба нам зложити 50 тисяч долярів на „українську політику". Без неї ми в Америці не зможемо дати Україні справжню поміч, якою є її визволення.

Степан Куропась,
Шікаґо, Ілл.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЕНЗАС СИТІ, КЕНЗ. — Піврічні збори Бр. св. Володимира, від. 323, відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 2. пополудні, під ч. 38 Савт 5. вул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — Д. Яремко, предс.; В. Феден, кас.; Д. Кархут, секр.

СТ. ЛУІС, МО. — Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє своїх членів і члениць, місцевих і позамісцевих, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 1-ій пополудні, в У. Н. Домі, 2838 Маґнолія ул. Довгуючих членів просимо прийти і вирівнати свою залеглість. Будуть важні справи до вибішення, а притім кожний отримає дивіденту від У. Н. Союзу. Просимо привести нових членів до Тов. у Союзу, бо наша квота, призначена від заряду У. Н. Союзу, є невиповнена. — а уряд: М. Тильович, предс.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак. секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 5. червня 1948 року помер в 67. році життя

ТЕОДОР ГРИЦЕВИЧ,

довголітний член Бр. св. Петра й Павла, від. 220 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл.

Покійний походив зі села Мацьковичі, пов. Перемишль, Західна Україна. Полишив у смутку жену Марію, двох синів Івана і Теодора, одну дочку Анну, невістку і внука та двох братів.

Похорон відбувся у вівторок, 8. червня, з похоронного заведення до церкви Рожд. Пресв. Богородиці при участи родини, членів Братства і знайомих на цвинтар Воскресіння. — В. Й. П.!

Г. Гарасим, секр.

Кожний, хто бажає, щобя прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE.
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щобя прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1½ цаля в одній колюмні, коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

Чи Ви вже вписали своїх дітей до У. Н. Союзу? Коли ні, впишуть сейчас!

ПОШУКУВАННЯ

Розшукує рідних та знайомих:

1) Із Новогрудка, Вілен. обл., брата
МИХАЙЛО ТРОПИЛО,
сестер:
ЕВГЕНІЮ ТРОПИЛО,
ЯДВИГУ ФУКС, ур. Тропило

2) Із Заречан, Вілен. обл.:
ВЛАДИСЛАВ та БРОНИСЛАВ ТРОПИЛО,

виїхали до ЗДА в Америку 1939. Хто знає про них, або їх самих прошу повідомити на адресу:

АНДРЕЙ СТРИЖАК,
28 Hunter Street, Newark, N. J.

ПОШУКУЮ

ОЛЕКСУ КУХАР,

років около 60, родом із села Скнилів, пов. Золочів, Галичина. Виїхав до Аргентини 1909 р. в справі поважного спадку. Прошу зголоситися до підписаної сам або мої стрийки, то є його брати: **Гнат, Іван або Василь**, всі в Аргентині.

NASTUNIA KUCHAR,
8 Sumner Ave., Brooklyn 6, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 1864. Вайовник у нетрах.

Коли розлючений гориль потрясав галузкою з цілої сили, Дон тримався її в розпуці.

Малпочоловік знав, що пересічна людина не зможе довго видержати такого стану, тому кинувся на дерево самий.

Коли Тоґлат приблизився до ворога так близько, що міг з ним зміритися, він завзято кинувся на нього.

Взад і вперед колихалися два борці витреновані в нетрах на своїм небезпечнім становищі.